HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a treia extinsă)

1 februarie 2017 [1]

„Răspundere extracontractuală — Precizia cererii introductive — Admisibilitate — Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale — Termen rezonabil de soluționare — Prejudiciu material — Dobânzi calculate la cuantumul amenzii neplătite — Comisioane de constituire a garanției bancare — Prejudiciu moral — Legătură de cauzalitate”

În cauza T-479/14,

Kendrion NV, cu sediul în Zeist (Țările de Jos), reprezentată inițial de P. Glazener și de T. Ottervanger, ulterior de T. Ottervanger, avocați,

reclamantă,

împotriva

Uniunii Europene, reprezentată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, reprezentată inițial de A. Placco, ulterior de J. Inghelram și de E. Beysen, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Comisia Europeană, reprezentată de T. Christoforou, de S. Noë și de P. van Nuffel, în calitate de agenți,

intervenientă,

având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 268 TFUE și prin care se urmărește repararea prejudiciului pretins suferit de reclamantă ca urmare a duratei procedurii în fața Tribunalului în cadrul cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667),

TRIBUNALUL (Camera a treia extinsă),

compus din domnul S. Papasavvas, președinte, doamna I. Labucka și domnii E. Bieliūnas (raportor), V. Kreuschitz și I. S. Forrester, judecători,

grefier: doamna G. Predonzani, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 20 iulie 2016,

pronunță prezenta

1 — Limba de procedură: neerlandeza.

Hotărâre

I. **Istoricul cauzei**

1 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 22 februarie 2006, reclamanta, Kendrion NV, a introdus o acțiune împotriva Deciziei C(2005) 4634 a Comisiei din 30 noiembrie 2005 privind o procedură de aplicare a articolului [101 TFUE] (cazul COMP/F/38.354 – Saci industriali) (denumită în continuare „Decizia C(2005) 4634”). În cererea formulată, aceasta a solicitat în esență ca Tribunalul, cu titlu principal, să anuleze în tot sau în parte respectiva decizie sau, cu titlu subsidiar, să anuleze amenda care i-a fost aplicată prin decizia menționată sau să reducă cuantumul acesteia.

2 Prin Hotărârea din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667), Tribunalul a respins această acțiune.

3 Prin cererea introductivă depusă la 26 ianuarie 2012, reclamanta a declarat recurs împotriva Hotărârii din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667).

4 Prin Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Kendrion/Comisia (C-50/12 P, EU:C:2013:771), Curtea a respins acest recurs.

II. **Procedura și concluziile părților**

5 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 26 iunie 2014, reclamanta a introdus prezenta acțiune împotriva Uniunii Europene, reprezentată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

6 Prin înscris separat depus la grefa Tribunalului la 8 septembrie 2014, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a ridicat o excepție de inadmisibilitate în temeiul articolului 114 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991.

7 Prin Ordonanța din 6 ianuarie 2015, Kendrion/Uniunea Europeană (T-479/14, nepublicată, EU:T:2015:2), Tribunalul a respins excepția de inadmisibilitate ridicată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene și a dispus soluționarea odată cu fondul a cererii privind cheltuielile de judecată.

8 Prin cererea introductivă depusă la grefa Curții la 17 februarie 2015, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a declarat recurs, înregistrat cu numărul C-71/15 P, împotriva Ordonanței din 6 ianuarie 2015, Kendrion/Uniunea Europeană (T-479/14, nepublicată, EU:T:2015:2).

9 Prin Ordonanța din 2 martie 2015, președintele Camerei a treia a Tribunalului a suspendat, la cererea Curții de Justiție a Uniunii Europene, procedura în prezenta cauză până la pronunțarea deciziei Curții prin care se finalizează judecata în cauza C-71/15 P, Curtea de Justiție/Kendrion.

10 Prin Ordonanța din 18 decembrie 2015, Curtea de Justiție/Kendrion (C-71/15 P, nepublicată, EU:C:2015:857), cauza a fost radiată din registrul Curții.

11 După reluarea procedurii în prezenta cauză, Comisia Europeană a formulat, prin actul depus la grefa Tribunalului la 15 ianuarie 2016, o cerere de intervenție în susținerea concluziilor Curții de Justiție a Uniunii Europene.

12 La 16 februarie 2016, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a depus un memoriu în apărare.

13 La 17 februarie 2016, Tribunalul a trimis prezenta cauză Camerei a treia extinse.

14 La 2 martie 2016, Tribunalul a decis că nu este necesar un al doilea schimb de memorii. Pe de altă parte, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 89 din Regulamentul de procedură al Tribunalului, acesta a invitat Curtea de Justiție a Uniunii Europene să indice dacă a solicitat și a obținut permisiunea reclamantei și a Comisiei pentru a putea prezenta anumite documente care figurează în anexele la memoriul în apărare și care sunt aferente cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667) (denumită în continuare „cauza T-54/06”).

15 Prin Ordonanța din 15 martie 2016, Kendrion/Uniunea Europeană (T-479/14, nepublicată, EU:T:2016:196), președintele Camerei a treia extinse a Tribunalului a admis cererea de intervenție depusă de Comisie în susținerea concluziilor Curții de Justiție a Uniunii Europene și a precizat că drepturile Comisiei vor fi cele prevăzute la articolul 116 alineatul (6) din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991.

16 La 18 martie 2016, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a răspuns la întrebarea menționată la punctul 14 de mai sus. Aceasta a solicitat Tribunalului să considere, cu titlu principal, că ea nu trebuia să solicite și să obțină permisiunea reclamantei și a Comisiei pentru a putea prezenta documentele aferente cauzei T-54/06 și, cu titlu subsidiar, că respectiva permisiune a fost dată în mod implicit de reclamantă și de Comisie. Cu titlu foarte subsidiar, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a solicitat ca răspunsul său să fie examinat ca o cerere de măsuri de organizare a procedurii prin care se solicită Tribunalului să dispună prezentarea în cadrul prezentei acțiuni a documentelor care constituie dosarul cauzei T-54/06 și în special a documentelor anexate la memoriul în apărare.

17 La 4 aprilie 2016, președintele Camerei a treia extinse a Tribunalului a decis, în primul rând, să retragă din dosar documentele care figurau în anexele la memoriul în apărare depus în prezenta cauză și care erau aferente cauzei T-54/06. Această decizie a fost motivată de faptul că, pe de o parte, Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu a solicitat și nici nu a obținut permisiunea părților în cauza T-54/06 pentru a putea prezenta documentele menționate și, pe de altă parte, că ea nu a solicitat accesul la dosarul cauzei respective în temeiul articolului 38 alineatul (2) din Regulamentul de procedură. În al doilea rând, președintele Camerei a treia extinse a Tribunalului a decis, în temeiul articolului 88 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, să invite reclamanta să își exprime poziția cu privire la cererea de măsuri de organizare a procedurii care a fost formulată cu titlu foarte subsidiar de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în răspunsul din 18 martie 2016, menționat la punctul 16 de mai sus.

18 La 12 aprilie 2016, reclamanta a solicitat Tribunalului să decidă pe considerente de echitate, ținând seama de interesele ambelor părți și de complexitatea procedurală a cererii formulate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

19 La 11 mai 2016, Tribunalul a constatat că pregătirea judecății și soluționarea prezentei cauze impuneau, având în vedere obiectul acesteia, punerea la dispoziția sa a dosarului din cauza T-54/06. Prin urmare, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 89 din Regulamentul de procedură, Tribunalul a decis depunerea la dosarul prezentei cauze a dosarului din cauza T-54/06.

20 La 17 iunie 2016, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a solicitat notificarea dosarului din cauza T-54/06.

21 La 28 iunie 2016, Tribunalul a solicitat reclamantei să depună anumite documente și a adresat acesteia o întrebare pentru a răspunde la ședința de audiere a pledoariilor.

22 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 20 iulie 2016.

23 Reclamanta solicită Tribunalului:

— obligarea Uniunii la plata sumei de 2 308 463,98 euro pentru prejudiciul material sau, cel puțin, a unei sume pe care o consideră rezonabilă;

— obligarea Uniunii la plata unei sume de 11 050 000 de euro pentru prejudiciul moral cu titlu principal sau, cu titlu subsidiar, a unei sume de 1 700 000 de euro sau, cel puțin, cu titlu mai subsidiar, a unei sume stabilite de părți în conformitate cu modalitățile definite de Tribunal sau, în orice caz, a unei sume rezonabile stabilite de Tribunalul însuși;

— majorarea, începând cu 26 noiembrie 2013, a fiecăreia dintre sumele acordate cu dobânzi moratorii la o rată pe care o consideră rezonabilă;

— obligarea Uniunii la plata cheltuielilor de judecată.

24 Curtea de Justiție a Uniunii Europene, susținută de Comisie, solicită Tribunalului:

— cu titlu principal, respingerea ca nefondată a cererii de despăgubiri pentru prejudiciul material invocat și ca inadmisibilă și, în orice caz, ca nefondată a cererii de despăgubiri pentru prejudiciul moral invocat;

— cu titlu subsidiar, respingerea ca nefondată a cererii de despăgubiri pentru prejudiciul material invocat și acordarea unei despăgubiri reclamantei pentru prejudiciul moral invocat în cuantum de cel mult 5 000 de euro;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

III. **În drept**

A. **Cu privire la admisibilitate**

25 Curtea de Justiție a Uniunii Europene susține că cererea introductivă este lipsită de claritate și de precizie în ceea ce privește natura și întinderea prejudiciului moral invocat. Astfel, descrierea prejudiciului moral ar fi deosebit de neclară și s-ar întemeia pe o confuzie între prejudiciul material și prejudiciul moral.

26 În temeiul articolului 21 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene coroborat cu articolul 53 primul paragraf din statutul menționat și al articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, orice cerere trebuie să indice obiectul litigiului și expunerea sumară a motivelor invocate. Această expunere trebuie să fie suficient de clară și de precisă pentru a permite pârâtului să își pregătească apărarea, iar Tribunalului să se pronunțe asupra acțiunii, dacă este cazul, fără să aibă nevoie de alte informații. În vederea garantării securității juridice și a bunei administrări a justiției, pentru ca o acțiune să fie admisibilă, se impune ca elementele esențiale de fapt și de drept pe care se întemeiază aceasta să reiasă, cel puțin în mod sumar, dar coerent și inteligibil, din însuși textul cererii introductive. În special, pentru a îndeplini aceste cerințe, o cerere de reparare a pretinselor prejudicii cauzate de o instituție a Uniunii trebuie să cuprindă elementele care să permită identificarea comportamentului pe care reclamantul îl reproșează instituției, a motivelor pentru care consideră că există un raport de cauzalitate între comportament și prejudiciul pe care pretinde că l-a suferit, precum și a caracterului și a întinderii acestui prejudiciu (a se vedea Hotărârea din 7 octombrie 2015, Accorinti și alții/BCE, T-79/13, EU:T:2015:756, punctul 53 și jurisprudența citată).

27 În speță, trebuie să se sublinieze în primul rând că, desigur, argumentația reclamantei este sumară în ceea ce privește natura prejudiciilor morale pe care le invocă. Totuși, această argumentație este suficientă în lumina ansamblului explicațiilor și al trimiterilor care figurează în cererea introductivă.

28 Astfel, pe de o parte, reclamanta subliniază în special că este „o întreprindere cotată la bursă ale cărei evenimente faste sau nefaste sunt urmărite atent nu numai de către propriii salariați, ci și de presă, de investitori și de clienți”. Reclamanta precizează că reputația sa a fost afectată în mod inutil.

29 Pe de altă parte, reclamanta susține în esență că anii suplimentari de incertitudini au avut impact negativ asupra administrării, a investițiilor, a atractivității și a strategiei întreprinderii. Aceasta adaugă că incertitudinea respectivă a cauzat de asemenea un prejudiciu moral personal salariaților săi, precum și membrilor organelor sale de conducere, supuși unei tensiuni ridicate.

30 În sfârșit, ambiguitatea denunțată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în ceea ce privește relația existentă între prejudiciile morale invocate și eventuale prejudicii materiale ține de aprecierea temeiniciei cererii de reparare a prejudiciilor morale invocate și în special de criteriile de evaluare și de reparare a acestora din urmă.

31 În al doilea rând, în ceea ce privește întinderea prejudiciilor morale invocate, reclamanta subliniază în mod întemeiat că, prin definiție, prejudiciile morale pe care le invocă nu pot fi calculate cu exactitate. Pe de altă parte, aceasta reamintește că este necesar să se țină seama de contextul și, așadar, de natura cauzei și a întreprinderii în cauză pentru a stabili prejudiciul moral invocat. În sfârșit, reclamanta evaluează prejudiciul conform unei metode a cărei pertinență ține de aprecierea temeiniciei acțiunii.

32 Astfel, cererea introductivă prezintă o claritate și o precizie suficiente și reclamanta a adus suficiente elemente care permit să se aprecieze natura și întinderea pretinselor sale prejudicii morale. Prin urmare, aceste elemente au permis Curții de Justiție a Uniunii Europene să își asigure apărarea și oferă Tribunalului posibilitatea să se pronunțe asupra prezentei acțiuni.

33 Ținând seama de cele ce precedă, cauza de inadmisibilitate invocată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene trebuie respinsă.

B. **Cu privire la fond**

34 În temeiul articolului 340 al doilea paragraf TFUE, în materie de răspundere extracontractuală, Uniunea este obligată să repare, în conformitate cu principiile generale comune ordinilor juridice ale statelor membre, prejudiciile cauzate de instituțiile sale sau de agenții săi în exercițiul funcțiunilor lor.

35 Potrivit unei jurisprudențe constante, reiese din articolul 340 al doilea paragraf TFUE că angajarea răspunderii extracontractuale a Uniunii și exercitarea dreptului la repararea prejudiciului suferit depind de îndeplinirea unui ansamblu de condiții, și anume nelegalitatea comportamentului reproșat instituțiilor, caracterul real al prejudiciului și existența unei legături de cauzalitate între acest comportament și prejudiciul invocat (Hotărârea din 29 septembrie 1982, Oleifici Mediterranei/CEE, 26/81, EU:C:1982:318, punctul 16, și Hotărârea din 9 septembrie 2008, FIAMM și alții/Consiliul și Comisia, C-120/06 P și C-121/06 P, EU:C:2008:476, punctul 106).

36 În cazul în care una dintre aceste condiții nu este îndeplinită, acțiunea trebuie respinsă în întregime, fără a fi necesară examinarea celorlalte condiții ale răspunderii extracontractuale a Uniunii (Hotărârea din 14 octombrie 1999, Atlanta/Comunitatea Europeană, C-104/97 P, EU:C:1999:498, punctul 65; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 15 septembrie 1994, KYDEP/Consiliul și Comisia, C-146/91, EU:C:1994:329, punctul 81). În plus, instanța Uniunii nu este obligată să examineze aceste condiții într-o ordine determinată (Hotărârea din 18 martie 2010, Trubowest Handel și

Makarov/Consiliul și Comisia, C-419/08 P, EU:C:2010:147, punctul 42; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 9 septembrie 1999, Lucaccioni/Comisia, C-257/98 P, EU:C:1999:402, punctul 13).

37 În speță, reclamanta susține, în primul rând, că durata procedurii în cauza T-54/06 a încălcat cerințele privind respectarea termenului rezonabil de soluționare (denumit în continuare „termenul rezonabil de soluționare"). În al doilea rând, aceasta arată că respectiva încălcare i-a cauzat prejudicii care trebuie reparate.

1. ***Cu privire la pretinsa încălcare a termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06***

38 Reclamanta susține, în primul rând, că, în Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Kendrion/Comisia (C-50/12 P, EU:C:2013:771), Curtea a decis deja că condiția privind existența unei încălcări suficient de grave a unei norme de drept care are ca obiect conferirea de drepturi particularilor era îndeplinită în ceea ce privește termenul de soluționare în cauza T-54/06. Prin urmare, nu ar fi necesar să se examineze în continuare criteriile de apreciere a caracterului rezonabil al unui termen de soluționare și nici aplicarea lor în speță.

39 În al doilea rând, reclamanta arată că, în cauza T-54/06, un termen de 2 ani și 6 luni era un termen de soluționare adecvat ca urmare a faptului că Tribunalul este o instanță internațională, ceea ce ar implica o anumită complexitate, datorată în special regimului lingvistic. Or, în prezenta cauză, niciun element nu ar justifica un termen de soluționare mai mare de 2 ani și 6 luni. Prin urmare, întrucât durata procedurii în cauza T-54/06 ar fi fost de 5 ani și 9 luni, aceasta ar fi depășit cu 3 ani și 3 luni termenul rezonabil de soluționare.

40 Curtea de Justiție a Uniunii Europene răspunde că argumentele reclamantei trebuie respinse.

41 În primul rând, aceasta reamintește că, potrivit Hotărârii din 26 noiembrie 2013, Kendrion/Comisia (C-50/12 P, EU:C:2013:771), Tribunalul are competența să se pronunțe cu privire la acțiuni precum cea din speță și să verifice dacă condițiile de angajare a răspunderii extracontractuale a Uniunii sunt îndeplinite.

42 În al doilea rând, afirmația reclamantei, potrivit căreia durata procedurii în cauzele care privesc aplicarea dreptului concurenței este rezonabilă numai în cazul în care aceasta nu depășește o perioadă de 2 ani și 6 luni, nu ar prezenta nicio legătură cu realitatea procedurilor în fața Tribunalului, astfel cum ar demonstra durata medie a procedurilor în fața acestei instanțe constatată între 2006 și 2015 în acest tip de cauze. De asemenea, durata care s-a scurs între finalizarea fazei scrise a procedurii și deschiderea fazei orale a procedurii în cauza T-54/06 ar fi depășit cu doar 16 luni durata medie a acestei faze a procedurii constatată între 2007 și 2010 în cauzele care priveau aplicarea dreptului concurenței.

43 În al treilea rând și mai ales, caracterul rezonabil al unui termen de soluționare ar trebui apreciat în funcție de circumstanțele proprii fiecărei cauze și în special în raport cu eventuala prezență a unei perioade de inactivitate anormal de lungi. Astfel, durata totală a procedurii și durata cuprinsă între finalizarea fazei scrise a procedurii și deschiderea fazei orale a procedurii în cauza T-54/06 ar fi justificate de caracterul voluminos al cauzelor care privesc aplicarea dreptului concurenței, de circumstanța că cincisprezece acțiuni paralele au fost introduse în șase limbi diferite împotriva Deciziei C(2005) 4634 și de mediul multilingv în care operează Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Pe de altă parte, ar trebui să se țină seama de durata limitată a mandatului judecătorilor și de boala de lungă durată a unuia dintre membrii camerei căreia i-a fost atribuită cauza T-54/06.

44 În această privință, trebuie subliniat că articolul 47 al doilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene prevede în special că „[o]rice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege”.

45 Un asemenea drept, a cărui existență fusese afirmată înainte de intrarea în vigoare a Cartei drepturilor fundamentale în calitate de principiu general al dreptului Uniunii, a fost considerat aplicabil în cadrul unei acțiuni în justiție împotriva unei decizii a Comisiei (a se vedea Hotărârea din 16 iulie 2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, C-385/07 P, EU:C:2009:456, punctul 178 și jurisprudența citată).

46 În speță, reiese dintr-o examinare detaliată a dosarului cauzei T-54/06 că, astfel cum a subliniat în mod întemeiat Curtea în Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Kendrion/Comisia (C-50/12 P, EU:C:2013:771), durata procedurii în cauza T-54/06, care s-a ridicat la aproximativ 5 ani și 9 luni, nu poate fi justificată de niciuna dintre circumstanțele proprii cauzei respective.

47 În primul rând, trebuie să se arate că cauza T-54/06 privea un litigiu aferent existenței unei încălcări a normelor de concurență și că, potrivit jurisprudenței, cerința fundamentală a securității juridice de care trebuie să beneficieze operatorii economici, precum și obiectivul de a se asigura că pe piața internă nu este denaturată concurența prezintă un interes considerabil nu numai pentru reclamantul însuși și pentru concurenții săi, ci și pentru terți, din cauza numărului mare de persoane vizate și a intereselor financiare aflate în joc (Hotărârea din 16 iulie 2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, C-385/07 P, EU:C:2009:456, punctul 186).

48 În al doilea rând, trebuie să se constate că, în cauza T-54/06, o durată de aproximativ 3 ani și 10 luni, adică 46 de luni, s-a scurs între, pe de o parte, finalizarea fazei scrise a procedurii odată cu depunerea, la 19 februarie 2007, a duplicii Comisiei și, pe de altă parte, deschiderea, la 30 noiembrie 2010, a fazei orale a procedurii.

49 În această perioadă s-a procedat printre altele la sinteza argumentelor părților, la pregătirea cauzelor pentru judecată, la o analiză în fapt și în drept a litigiilor și la pregătirea fazei orale a procedurii. Astfel, durata acestei perioade depinde în special de complexitatea litigiului, precum și de comportamentul părților și de survenirea unor incidente procedurale.

50 În ceea ce privește complexitatea litigiului, mai întâi, trebuie amintit că cauza T-54/06 privea o acțiune introdusă împotriva unei decizii a Comisiei referitoare la o procedură de aplicare a articolului 101 TFUE.

51 Or, după cum reiese din dosarul cauzei T-54/06, acțiunile care privesc aplicarea dreptului concurenței de către Comisie prezintă un grad de complexitate superior altor tipuri de cauze, ținând seama în special de lungimea deciziei atacate, de volumul dosarului și de necesitatea efectuării unei aprecieri detaliate a unor fapte numeroase și complexe, adesea întinse în timp și în spațiu.

52 Prin urmare, o durată de 15 luni între finalizarea fazei scrise a procedurii și deschiderea fazei orale a procedurii constituie în principiu o durată adecvată pentru examinarea cauzelor care privesc aplicarea dreptului concurenței, precum cauza T-54/06.

53 În continuare, este necesar să se țină seama de împrejurarea că au fost formulate mai multe acțiuni împotriva Deciziei C(2005) 4634.

54 Astfel, acțiunile formulate împotriva aceleiași decizii adoptate de Comisie în temeiul dreptului concurenței al Uniunii necesită în principiu o examinare paralelă, chiar și în cazul în care aceste acțiuni nu sunt conexate. Această examinare paralelă este justificată în special de conexitatea acțiunilor menționate, precum și de necesitatea asigurării unei coerențe în analiza acestora și în răspunsul care trebuie dat.

55 În consecință, examinarea paralelă a unor cauze conexe poate justifica o prelungire cu o durată de o lună pentru fiecare cauză conexă suplimentară a perioadei cuprinse între finalizarea fazei scrise a procedurii și deschiderea fazei orale a acesteia.

56 În speță, au fost formulate cincisprezece acțiuni împotriva Deciziei C(2005) 4634. Cu toate acestea, pe de o parte, un reclamant a renunțat la acțiunea sa împotriva acestei decizii (Ordonanța din 6 iulie 2006, Cofira-Sac/Comisia, T-43/06, nepublicată, EU:T:2006:192). Pe de altă parte, două acțiuni formulate împotriva Deciziei C(2005) 4634 au determinat pronunțarea Hotărârii din 13 septembrie 2010, Trioplast Wittenheim/Comisia (T-26/06, nepublicată, EU:T:2010:387), și a Hotărârii din 13 septembrie 2010, Trioplast Industrier/Comisia (T-40/06, EU:T:2010:388).

57 În aceste condiții, examinarea altor douăsprezece cauze referitoare la acțiuni formulate împotriva Deciziei C(2005) 4634 a justificat o prelungire a procedurii cu 11 luni în cauza T-54/06.

58 În consecință, o durată de 26 de luni (15 luni plus 11 luni) între finalizarea fazei scrise a procedurii și deschiderea fazei orale a procedurii era adecvată pentru examinarea cauzei T-54/06.

59 În sfârșit, gradul de complexitate factuală, juridică și procedurală a cauzei nu justifică reținerea unei durate mai lungi în speță. În această privință, trebuie să se arate în special că, între finalizarea fazei scrise a procedurii și deschiderea fazei orale a procedurii în cauza T-54/06, procedura nu a fost nici întreruptă, nici întârziată de adoptarea de către Tribunal a unei măsuri de organizare a acesteia.

60 În ceea ce privește comportamentul părților și survenirea unor incidente procedurale în cauza T-54/06, durata care s-a scurs între finalizarea fazei scrise a procedurii și deschiderea fazei orale a procedurii în cauza T-54/06 nu a fost influențată în niciun fel de un asemenea comportament sau de survenirea unor asemenea incidente.

61 În consecință, în raport cu circumstanțele cauzei T-54/06, în durata de 46 de luni care s-a scurs între finalizarea fazei scrise a procedurii și deschiderea fazei orale a procedurii există o perioadă de inactivitate nejustificată de 20 de luni în această cauză.

62 În al treilea rând, examinarea dosarului cauzei T-54/06 nu a evidențiat nicio circumstanță care să permită să se concluzioneze în sensul existenței unei perioade de inactivitate nejustificate, pe de o parte, între data depunerii cererii introductive și data depunerii duplicii și, pe de altă parte, între deschiderea fazei orale a procedurii și pronunțarea Hotărârii din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667).

63 Rezultă că procedura care a fost urmată în cauza T-54/06 și care s-a finalizat cu pronunțarea Hotărârii din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667), a încălcat articolul 47 al doilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale prin faptul că a depășit cu 20 de luni termenul rezonabil de soluționare, ceea ce constituie o încălcare suficient de gravă a unei norme a dreptului Uniunii care are ca obiect conferirea unor drepturi particularilor.

2. ***Cu privire la prejudiciile invocate și la presupusa legătură de cauzalitate***

64 Potrivit unei jurisprudențe constante, prejudiciul a cărui reparare se solicită în cadrul unei acțiuni în răspundere extracontractuală a Uniunii trebuie să fie real și cert, fapt ce trebuie dovedit de reclamant (a se vedea Hotărârea din 9 noiembrie 2006, Agraz și alții/Comisia, C-243/05 P, EU:C:2006:708, punctul 27 și jurisprudența citată). Revine acestuia din urmă sarcina de a prezenta dovezi concludente atât cu privire la existența, cât și cu privire la întinderea prejudiciului pe care îl invocă (a se vedea Hotărârea din 16 septembrie 1997, Blackspur DIY și alții/Consiliul și Comisia, C-362/95 P, EU:C:1997:401, punctul 31 și jurisprudența citată).

65 Tot potrivit unei jurisprudențe constante, condiția referitoare la legătura de cauzalitate prevăzută la articolul 340 al doilea paragraf TFUE privește existența unei legături suficient de directe de la cauză la efect între comportamentul instituțiilor și prejudiciu (Hotărârea din 18 martie 2010, Trubowest Handel și Makarov/Consiliul și Comisia, C-419/08 P, EU:C:2010:147, punctul 53, și Hotărârea din 14 decembrie 2005, Beamglow/Parlamentul și alții, T-383/00, EU:T:2005:453, punctul 193; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 1979, Dumortier și alții/Consiliul, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 și 45/79, EU:C:1979:223, punctul 21). Revine reclamantului sarcina de a prezenta dovada existenței unei legături de cauzalitate între comportamentul reproșat și prejudiciul invocat (a se vedea Hotărârea din 30 septembrie 1998, Coldiretti și alții/Consiliul și Comisia, T-149/96, EU:T:1998:228, punctul 101 și jurisprudența citată).

66 În speță, reclamanta susține că încălcarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 i-a cauzat prejudicii materiale și morale.

a) ***Cu privire la prejudiciile materiale invocate și la presupusa legătură de cauzalitate***

67 Reclamanta susține că a suferit un prejudiciu material care ar consta în costurile financiare suplimentare pe care a trebuit să le suporte în perioada cuprinsă între 26 august 2010, data la care Curtea ar fi trebuit să pronunțe hotărârea, și 26 noiembrie 2013, data la care Curtea a pronunțat efectiv Hotărârea Kendrion/Comisia (C-50/12 P, EU:C:2013:771). Cuantumul acestor costuri s-ar ridica la 2 308 463,98 euro. Acest cuantum ar fi calculat conform metodei care urmează. Într-o primă etapă, ar trebui să se adune, pe de o parte, comisioanele legate de garanția bancară pe care o constituiseră pentru a nu plăti imediat cuantumul amenzii aplicate prin Decizia C(2005) 4634 (denumite în continuare „comisioane de constituire a garanției bancare”) și, pe de altă parte, dobânzile calculate la cuantumul amenzii (denumite în continuare „dobânzile la cuantumul amenzii”). Într-o a doua etapă, ar trebui să se deducă din rezultatul acestei adunări comisioanele pe care reclamanta ar fi trebuit să le suporte în cazul în care aceasta ar fi fost obligată să plătească amenda la 26 august 2010.

68 Curtea de Justiție a Uniunii Europene arată, în primul rând, că nu există o legătură de cauzalitate suficient de directă între, pe de o parte, prejudiciul material aferent comisioanelor de constituire a garanției bancare și dobânzilor la cuantumul amenzii și, pe de altă parte, încălcarea termenului rezonabil de soluționare. Astfel, mai întâi, acest prejudiciu material ar decurge din propria opțiune a reclamantei. În plus, existența unei legături de cauzalitate nu ar putea fi stabilită doar pe baza constatării că, în cazul în care nu s-ar fi depășit termenul rezonabil de soluționare, reclamanta nu ar fi avut obligația de a plăti comisioanele de constituire a garanției bancare și dobânzile la cuantumul amenzii pentru perioada corespunzătoare acestei depășiri.

69 În al doilea rând, dobânzile pe care reclamanta ar fi trebuit să le plătească nu ar putea fi calificate drept prejudiciu. Astfel, aceste dobânzi ar constitui compensarea faptului că Comisia nu a putut dispune de o sumă de care avea dreptul să dispună și reclamanta ar beneficia de îmbogățire fără justă cauză în cazul în care i s-ar acorda o despăgubire pentru o sumă echivalentă acestor dobânzi. Cu titlu subsidiar,

Curtea de Justiție a Uniunii Europene susține că tabelele prezentate în anexa la cererea introductivă nu dovedesc prejudiciul material pe care reclamanta l-ar fi suferit. Ea precizează că existența și întinderea prejudiciului material nu pot fi stabilite doar pe considerente de echitate.

1) *Observații introductive*

70 Trebuie să se sublinieze că articolul 2 din Decizia C(2005) 4634 prevedea că amenzile aplicate prin această decizie trebuiau să fie plătite în termen de trei luni de la comunicare. În temeiul articolului 86 din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2342/2002 al Comisiei din 23 decembrie 2002 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE, Euratom) nr. 1605/2002 al Consiliului privind regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunităților Europene (JO 2002, L 357, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 4, p. 3), articolul 2 din această decizie prevedea că, la expirarea acestui termen de trei luni, dobânzile vor fi datorate automat la rata dobânzii utilizată de Banca Centrală Europeană (BCE) pentru principalele operațiuni de refinanțare, în vigoare în prima zi calendaristică a lunii în care respectiva decizie a fost adoptată, majorată cu trei puncte procentuale și jumătate, respectiv o rată de 5,56 %.

71 În conformitate cu articolul 299 primul paragraf TFUE, Decizia C(2005) 4634 constituia titlu executoriu, întrucât aceasta cuprindea la articolul 2 o obligație pecuniară în sarcina reclamantei. Pe de altă parte, introducerea unei acțiuni în anulare împotriva acestei decizii, în temeiul articolului 263 TFUE, nu a repus în discuție caracterul executoriu al deciziei respective, dat fiind că, potrivit articolului 278 TFUE, acțiunile cu care este sesizată Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu au efect suspensiv.

72 Prin scrisoarea din 13 decembrie 2005, Comisia a comunicat reclamantei Decizia C(2005) 4634. Cu această ocazie, ea a arătat că, în cazul în care reclamanta ar iniția o procedură în fața Tribunalului sau a Curții, nicio măsură de recuperare nu ar fi luată atât timp cât cauza ar fi pendinte, în măsura în care erau îndeplinite două condiții înaintea datei împlinirii termenului de plată. În temeiul articolului 86 alineatul (5) din Regulamentul nr. 2342/2002, aceste două condiții erau următoarele: în primul rând, creanța Comisiei trebuia să producă dobânzi de la data expirării termenului de plată la rata de 3,56 %, în al doilea rând, o garanție bancară acceptabilă pentru Comisie, care să acopere atât datoria, cât și dobânzile sau majorările datoriei, trebuia furnizată înaintea datei limită de plată.

73 Reclamanta a decis să nu plătească imediat cuantumul amenzii care i-a fost aplicată și să constituie o garanție bancară, prin plata unor dobânzi la o rată de 3,56 %.

74 În lumina acestor observații trebuie să se examineze prejudiciile materiale invocate și presupusa legătură de cauzalitate dintre aceste prejudicii și încălcarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06.

2) *Cu privire la plata dobânzilor la cuantumul amenzii*

75 În primul rând, trebuie să se constate că, dată fiind coroborarea articolului 299 primul paragraf TFUE cu articolul 278 TFUE, menționate la punctul 71 de mai sus, cuantumul amenzii aplicate prin Decizia C(2005) 4634 era datorat Comisiei în pofida introducerii unei acțiuni în anulare împotriva deciziei respective. Astfel, dobânzile la cuantumul amenzii, a căror rată era de 3,56 %, trebuie să fie calificate drept dobânzi de întârziere.

76 În al doilea rând, trebuie arătat că, în cursul procedurii în cauza T-54/06, reclamanta nu a plătit cuantumul amenzii și nici dobânzile de întârziere. Astfel, în cursul procedurii în cauza respectivă, reclamanta a beneficiat de suma care corespundea cuantumului acestei amenzi majorate cu dobânzile de întârziere.

77 Or, reclamanta nu aduce elemente care să permită să se demonstreze că, în perioada care corespunde depășirii termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06, cuantumul dobânzilor de întârziere, plătite ulterior Comisiei, a fost superior avantajului de care a putut beneficia ca urmare a utilizării sumei egale cu cuantumul amenzii majorate cu dobânzile de întârziere. Cu alte cuvinte, reclamanta nu face dovada că dobânzile la cuantumul amenzii care au curs în perioada care corespunde depășirii termenului rezonabil de soluționare erau superioare avantajului pe care l-a putut obține din neplata amenzii, majorată cu dobânzile care erau scadente la data la care a intervenit încălcarea termenului rezonabil de soluționare și cu dobânzile care au ajuns la scadență în timp ce continua această încălcare.

78 Această apreciere nu este repusă în discuție de metoda de calcul propusă de reclamantă, care ar fi constat în deducerea din cuantumul prejudiciului pretins a cheltuielilor de finanțare pe care ar fi trebuit să le suporte, în urma finanțării de către o bancă, în cazul în care ar fi fost obligată să plătească amenda la 26 august 2010.

79 Astfel, în cererea introductivă, reclamanta nu susține niciun moment și, *a fortiori*, nici nu face dovada că ar fi fost obligată să recurgă la finanțarea de către un terț în vederea plății cuantumului amenzii aplicate prin Decizia C(2005) 4634.

80 Ținând seama de cele ce precedă, nu s-a stabilit că, în perioada care corespunde depășirii termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06, reclamanta a suferit un prejudiciu real și cert în legătură cu plata dobânzilor de întârziere la cuantumul amenzii neplătite. Așadar, cererea de reparare a unui prejudiciu pretins suferit în această privință trebuie să fie respinsă, fără să fie nevoie să se aprecieze existența legăturii de cauzalitate invocate.

3) *Cu privire la plata comisioanelor de constituire a garanției bancare*

81 În primul rând, în ceea ce privește prejudiciul, reiese din dosar că reclamanta a constituit o garanție bancară și că a plătit, sub forma unor comisioane trimestriale, comisioane de constituire a garanției bancare în cadrul procedurii în cauza T-54/06.

82 Rezultă că reclamanta face dovada că a suferit un prejudiciu real și cert ca urmare a plății comisioanelor de constituire a garanției bancare în perioada care corespunde depășirii termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06.

83 În al doilea rând, în ceea ce privește legătura de cauzalitate, trebuie să se arate, pe de o parte, că, în cazul în care procedura în cauza T-54/06 nu ar fi depășit termenul rezonabil de soluționare, reclamanta nu ar fi trebuit să plătească comisioane de constituire a garanției bancare în perioada care corespunde acestei depășiri.

84 Astfel, există o legătură de la cauză la efect între încălcarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 și survenirea prejudiciului care a fost suportat de reclamantă ca urmare a plății de către aceasta a comisioanelor de constituire a garanției bancare în perioada care corespunde depășirii acestui termen rezonabil de soluționare.

85 Pe de altă parte, este necesar să se sublinieze că, desigur, comportamentul reproșat trebuie să fie cauza determinantă a prejudiciului (Ordonanța din 31 martie 2011, Mauerhofer/Comisia, C-433/10 P, nepublicată, EU:C:2011:204, punctul 127, și Hotărârea din 10 mai 2006, Galileo International Technology și alții/Comisia, T-279/03, EU:T:2006:121, punctul 130; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 18 martie 2010, Trubowest Handel și Makarov/Consiliul și Comisia, C-419/08 P, EU:C:2010:147, punctul 61). Cu alte cuvinte, chiar și în cazul unei eventuale contribuții a instituțiilor la prejudiciul pentru care se solicită despăgubirea, contribuția menționată ar putea fi prea îndepărtată în temeiul unei răspunderi care revine altor persoane, eventual reclamantului (Hotărârea din

18 martie 2010, Trubowest Handel și Makarov/Consiliul și Comisia, C-419/08 P, EU:C:2010:147, punctul 59, și Ordonanța din 31 martie 2011, Mauerhofer/Comisia, C-433/10 P, nepublicată, EU:C:2011:204, punctul 132).

86 De altfel, s-a statuat deja că un prejudiciu invocat care constă în comisioane de constituire a garanției bancare plătite de o societate sancționată printr-o decizie a Comisei anulată ulterior de Tribunal nu rezulta în mod direct din nelegalitatea acestei decizii, pentru motivul că acest prejudiciu rezulta din propria opțiune a acestei societăți de a constitui o garanție bancară pentru a nu executa obligația de a plăti amenda în termenul acordat prin decizia în litigiu [a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 aprilie 2005, Holcim (Deutschland)/Comisia, T-28/03, EU:T:2005:139, punctul 123, și Ordonanța din 12 decembrie 2007, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-113/04, nepublicată, EU:T:2007:377, punctul 38].

87 Cu toate acestea, în speță, trebuie să se arate că, *primo*, în momentul în care reclamanta a introdus acțiunea în cauza T-54/06, la 22 februarie 2006, și în momentul în care aceasta a constituit o garanție bancară, încălcarea termenului rezonabil de soluționare era imprevizibilă. În plus, reclamanta se putea aștepta în mod legitim ca acțiunea respectivă să fie soluționată într-un termen rezonabil.

88 *Secundo*, depășirea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 a intervenit ulterior opțiunii inițiale efectuate de reclamantă de a constitui o garanție bancară.

89 Astfel, faptele din prezenta cauză diferă în mod substanțial de cele care au fost constatate în Hotărârea din 21 aprilie 2005, Holcim (Deutschland)/Comisia (T-28/03, EU:T:2005:139), și în Ordonanța din 12 decembrie 2007, Atlantic Container Line și alții/Comisia (T-113/04, nepublicată, EU:T:2007:377), menționate la punctul 86 de mai sus. Prin urmare, contrar susținerilor Curții de Justiție a Uniunii Europene, nu se poate ca legătura dintre depășirea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 și plata comisioanelor de constituire a garanției bancare în perioada care corespunde acestei depășiri să fi fost ruptă de opțiunea inițială efectuată de reclamantă de a nu plăti imediat amenda aplicată prin Decizia C(2005) 4634 și de a constitui o garanție bancară.

90 Rezultă că există o legătură de cauzalitate suficient de directă între încălcarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 și prejudiciul suferit de reclamantă ca urmare a plății comisioanelor de constituire a garanției bancare în perioada care corespunde depășirii termenului respectiv.

91 În al treilea rând, reclamanta susține că a suferit un prejudiciu material care ar consta în costurile suplimentare pe care a trebuit să le suporte în perioada cuprinsă între 26 august 2010 și 26 noiembrie 2013, data la care Curtea a pronunțat Hotărârea Kendrion/Comisia (C-50/12 P, EU:C:2013:771) (a se vedea punctul 67 de mai sus).

92 În această privință, mai întâi, este necesar să se arate că, în acțiunea formulată, reclamanta invocă o încălcare a termenului rezonabil de soluționare doar în cauza T-54/06. Prin urmare, aceasta nu invocă o încălcare a termenului rezonabil de soluționare ca urmare a duratei totale a procedurii în cauza T-54/06 împreună cu cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Kendrion/Comisia (C-50/12 P, EU:C:2013:771).

93 Astfel, în speță, s-a constatat doar că procedura în cauza T-54/06 a încălcat termenul rezonabil de soluționare (a se vedea punctul 63 de mai sus).

94 În continuare, încălcarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 a încetat odată cu pronunțarea Hotărârii din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667).

95 Așadar, începând cu 16 noiembrie 2011, reclamanta a avut posibilitatea să aprecieze existența unei încălcări a termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 și prejudiciul pe care aceasta l-a suferit ca urmare a plății comisioanelor de constituire a garanției bancare în perioada corespunzătoare depășirii termenului respectiv.

96 De altfel, în recursul formulat la 26 ianuarie 2012 împotriva Hotărârii din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667), reclamanta a subliniat că lungimea excesivă a procedurii în cauza T-54/06 a condus, în ceea ce o privește, la consecințe prejudiciabile și a solicitat, cu acest titlu, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată.

97 În sfârșit, Decizia C(2005) 4634, prin care s-a aplicat o amendă reclamantei, a rămas definitivă abia la 26 noiembrie 2013, iar posibilitatea oferită de Comisie de a constitui o garanție bancară a încetat la această dată ca urmare a opțiunii reclamantei de a declara recurs împotriva Hotărârii din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667).

98 Rezultă că plata comisioanelor de constituire a garanției bancare după pronunțarea Hotărârii din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667), care a pus capăt încălcării termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06, nu prezintă o legătură de cauzalitate suficient de directă cu această încălcare, întrucât plata unor asemenea comisioane decurge din opțiunea personală și autonomă a reclamantei, ulterior încălcării respective, de a nu plăti amenda, de a nu solicita suspendarea executării Deciziei C(2005) 4634 și de a declara recurs împotriva hotărârii menționate mai sus.

99 Din ansamblul considerațiilor de mai sus rezultă că există o legătură de cauzalitate suficient de directă între, pe de o parte, încălcarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 și, pe de altă parte, prejudiciul care a fost suferit de reclamantă înaintea pronunțării Hotărârii din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667), și care constă în plata comisioanelor de constituire a garanției bancare în perioada care corespunde depășirii acestui termen rezonabil.

4) *Cu privire la evaluarea prejudiciului material suferit*

100 În primul rând, trebuie amintit că durata procedurii în cauza T-54/06 a depășit cu 20 de luni termenul rezonabil de soluționare în această cauză (a se vedea punctul 63 de mai sus).

101 În al doilea rând, pe de o parte, reclamanta precizează în cererea introductivă că prejudiciul material pe care l-a suferit constă în „costurile financiare suplimentare pe care a trebuit să le suporte în perioada analizată, și anume perioada cuprinsă între 26 august 2010 și 26 noiembrie 2013” (a se vedea punctul 67 de mai sus). În plus, în susținerea cererii sale de despăgubire, aceasta furnizează informații cu privire la comisioanele de constituire a garanției bancare pe care le-a plătit în această perioadă.

102 Așadar, interpretată în lumina motivelor cererii introductive, cererea de despăgubire formulată de reclamantă prin primul capăt de cerere corespunde plății comisioanelor achitate începând cu 26 august 2010.

103 Or, rezultă din normele care reglementează procedura în fața instanțelor Uniunii, în special din articolul 21 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și din articolul 44 alineatul (1) din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, că litigiul este în principiu determinat și delimitat de părți și că instanța Uniunii nu se poate pronunța *ultra petita* (Hotărârea din 10 decembrie 2013, Comisia/Irlanda și alții, C-272/12 P, EU:C:2013:812, punctul 27, și Hotărârea din 3 iulie 2014, Electrabel/Comisia, C-84/13 P, nepublicată, EU:C:2014:2040, punctul 49).

104 Astfel, Tribunalul nu poate să se îndepărteze de cererea reclamantei și să decidă din oficiu să repare un prejudiciu suferit anterior datei de 26 august 2010, cu alte cuvinte, un prejudiciu suferit într-o perioadă diferită cronologic de cea în care aceasta susține că a suferit un prejudiciu.

105 Pe de altă parte, comisioanele de constituire a garanției bancare plătite de reclamantă ulterior datei de 16 noiembrie 2011 nu prezintă o legătură de cauzalitate suficient de directă cu încălcarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 (a se vedea punctul 98 de mai sus).

106 În consecință, în prezenta cauză, prejudiciul care poate fi reparat corespunde comisioanelor de constituire a garanției bancare plătite de reclamantă între 26 august 2010 și 16 noiembrie 2011.

107 În al treilea rând, reiese din înscrisurile prezentate de reclamantă că comisioanele de constituire a garanției bancare au fost plătite pe o bază trimestrială. Aceste înscrisuri arată de asemenea că, între 26 august 2010 și 31 decembrie 2011, comisioanele de constituire a garanției bancare plătite de reclamantă au fost următoarele:

Perioadă	Comisioane (euro)
26.8.2010-31.12.2010	175 709,87
31.12.2010-14.3.2011	81 382,15
14.3.2011-31.3.2011	18 983,87
31.3.2011-30.6.2011	102 533,99
30.6.2011-30.9.2011	104 603,82
30.9.2011-31.12.2011	105 555,48
Total	588 769,18

108 Rezultă că comisioanele de constituire a garanției bancare plătite de reclamantă în perioada cuprinsă între 26 august 2010 și 16 noiembrie 2011 s-au ridicat la 588 769,18 euro.

109 Ținând seama de considerațiile de mai sus, este necesar să se acorde o despăgubire în cuantum de 588 769,18 euro reclamantei pentru repararea prejudiciului material pe care i l-a cauzat încălcarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 și care constă în plata comisioanelor suplimentare de constituire a garanției bancare.

b) ***Cu privire la prejudiciile morale invocate și la presupusa legătură de cauzalitate***

110 Reclamanta arată, în primul rând, că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, există o prezumție solidă, deși refragabilă potrivit căreia durata excesivă a unei proceduri cauzează un prejudiciu moral. Pe de altă parte, reclamanta ar fi „o întreprindere cotată la bursă ale cărei evenimente faste sau nefaste sunt urmărite atent nu numai de către propriii salariați, ci și de presă, de investitori și de clienți”. Astfel, reputația reclamantei ar fi fost afectată în mod inutil. În sfârșit, anii suplimentari de incertitudine ar fi avut un impact negativ asupra administrării, a investițiilor, a atractivității și a strategiei întreprinderii. În plus, incertitudinea prelungită ar fi cauzat de asemenea un prejudiciu moral personal salariaților, precum și membrilor organelor de conducere ale reclamantei.

111 În al doilea rând, reclamanta subliniază că o evaluare precisă a prejudiciului moral invocat este dificilă dată fiind natura acestui prejudiciu. Totuși, Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar insista asupra importanței unor cauze similare atunci când evaluează prejudiciile. Astfel, cea mai bună referință

pentru a evalua prejudiciul moral suferit în speță ar fi cauzele în care Tribunalul sau Curtea au constatat o încălcare a termenului rezonabil și au redus, cu titlu de „reparație echitabilă”, amenda aplicată printr-o decizie a Comisiei pentru încălcarea normelor de concurență ale Uniunii.

112 În aceste condiții, reclamanta solicită, cu titlu principal, o despăgubire în cuantum de 11 050 000 de euro pentru perioada cuprinsă între 26 august 2010 și 26 noiembrie 2013, ceea ce corespunde aplicării unei rate de 10 %, pe an de întârziere, la cuantumul amenzii care i-a fost aplicată prin Decizia C(2005) 4634. Cu titlu subsidiar, reclamanta solicită o despăgubire în cuantum de 1 700 000 de euro, care corespunde cu 5 % din cuantumul amenzii care i-a fost aplicată prin Decizia C(2005) 4634. Reclamanta solicită, cu titlu mai subsidiar, o despăgubire într-un cuantum stabilit de părți în conformitate cu modalitățile definite de Tribunal sau, cu titlu și mai subsidiar, a unei sume rezonabile stabilite chiar de Tribunal.

113 Curtea de Justiție a Uniunii Europene răspunde, în primul rând, că reclamanta nu dovedește existența unui prejudiciu moral. Aceasta reamintește că revine reclamantei sarcina de a prezenta dovada prejudiciului pretins. Or, prejudiciul pretins ar fi descris într-un mod extrem de vag, s-ar întemeia pe o confuzie între prejudiciul moral și prejudiciul material și nu ar fi susținut de niciun element de probă. Pe de altă parte, reclamanta ar solicita daune interese punitive.

114 În al doilea rând și cu titlu subsidiar, Curtea de Justiție a Uniunii Europene susține că reclamanta nu face dovada existenței unei legături de cauzalitate între prejudiciul moral invocat și pretinsa nerespectare a termenului rezonabil de soluționare. Astfel, prejudiciul moral invocat ar decurge doar din încălcarea normelor de concurență săvârșită de reclamantă. Pretinsul termen nerezonabil de soluționare nu ar fi agravat consecințele morale ale constatării încălcării efectuate de Comisie, întrucât Tribunalul ar fi confirmat această constatare a încălcării și cuantumul amenzii aplicate.

115 În al treilea rând, cu titlu și mai subsidiar, Curtea de Justiție a Uniunii Europene arată că prejudiciul moral reparabil ar trebui să fie evaluat la cel mult 5 000 de euro.

116 Trebuie apreciate, *primo*, prejudiciile morale pretins suferite de membrii organelor de conducere și de salariații reclamantei, iar *secundo*, prejudiciile morale pretins suferite chiar de reclamantă.

1) *Cu privire la prejudiciile morale pretins suferite de membrii organelor de conducere și de salariații reclamantei*

117 Trebuie să se arate că concluziile cererii introductive au în vedere doar interesele proprii ale reclamantei, iar nu interesele personale ale cadrelor de conducere sau ale salariaților acesteia. Pe de altă parte, reclamanta nu invocă o cesiune de drepturi sau un mandat explicit care ar abilita-o să depună o cerere de reparare a prejudiciilor suferite de cadrele de conducere și de salariații acesteia.

118 Așadar, cererea de reparare a prejudiciilor morale pretins suferite de cadrele de conducere și de salariații reclamantei trebuie respinsă ca inadmisibilă, pentru motivul că nu reiese din dosar că reclamanta era abilitată de cadrele de conducere și de salariații menționați să formuleze o acțiune în despăgubire în numele lor (a se vedea în acest sens Ordonanța din 12 mai 2010, CPEM/Comisia, C-350/09 P, nepublicată, EU:C:2010:267, punctul 61, și Hotărârea din 30 iunie 2009, CPEM/Comisia, T-444/07, EU:T:2009:227, punctele 39 și 40).

119 În orice caz, existența unui prejudiciu suferit de cadrele de conducere sau de salariații reclamantei nu este dovedită. Astfel, pe de o parte, reclamanta face simple afirmații și nu prezintă niciun element concret care ar demonstra neliniștea și neplăcerile care ar fi fost suferite de cadrele sale de conducere și de salariații săi ca urmare a încălcării termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06. Pe de altă parte, reclamanta nu face dovada că salariații și cadrele sale de conducere ar fi suferit un prejudiciu personal, direct și distinct de cel pe care ea l-ar fi suferit personal.

120 În consecință, cererea de reparare a prejudiciilor morale pretins suferite de membrii organelor de conducere și de salariații reclamantei trebuie respinsă ca inadmisibilă și, în orice caz, ca nefondată.

2) *Cu privire la prejudiciile morale pretins suferite de reclamantă*

121 Reiese din jurisprudență că, în măsura în care un reclamant nu invocă niciun element de natură să demonstreze existența și să determine întinderea prejudiciului său moral sau nematerial, revine acestuia cel puțin să facă dovada că, prin gravitatea sa, comportamentul incriminat era de natură să îi cauzeze un asemenea prejudiciu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2009, SELEX Sistemi Integrati/Comisia, C-481/07 P, nepublicată, EU:C:2009:461, punctul 38, Hotărârea din 28 ianuarie 1999, BAI/Comisia, T-230/95, EU:T:1999:11, punctul 39, și Hotărârea din 16 octombrie 2014, Evropaïki Dynamiki/Comisia, T-297/12, nepublicată, EU:T:2014:888, punctele 31, 46 și 63).

122 În primul rând, trebuie amintit că reclamanta invocă o atingere adusă reputației sale, în special în raport cu investitorii și cu clienții săi.

123 Cu toate acestea, argumentele reclamantei nu sunt susținute de elemente de probă care ar demonstra că, prin gravitatea sa, încălcarea termenului rezonabil de soluționare era de natură să aducă o atingere reputației sale, dincolo de impactul cauzat prin Decizia C(2005) 4634.

124 În aceste condiții, este necesar să se constate că reclamanta nu demonstrează că încălcarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 era de natură să aducă atingere reputației sale.

125 În orice caz, în speță, constatarea încălcării termenului rezonabil de soluționare efectuată la punctul 63 de mai sus ar fi suficientă, având în vedere obiectul și gravitatea acestei încălcări, pentru repararea atingerii aduse reputației, invocată de reclamantă.

126 În al doilea rând, circumstanța că reclamanta a fost plasată într-o situație de incertitudine, în special în ceea ce privește succesul acțiunii sale împotriva Deciziei C(2005) 4634, este inerentă oricărei proceduri jurisdicționale. Pe de altă parte, reclamanta era în mod necesar conștientă că cauza T-54/06 prezenta un anumit grad de complexitate și că această complexitate era legată, pe de o parte, de numărul acțiunilor paralele introduse în mod succesiv în fața Tribunalului în diferite limbi de procedură împotriva Deciziei C(2005) 4634 și, pe de altă parte, de necesitatea efectuării de către această instanță a unei examinări detaliate a dosarelor voluminoase și în special de necesitatea de a stabili faptele și de a efectua o analiză materială a litigiului.

127 Cu toate acestea, durata totală a procedurii în cauza T-54/06, de 5 ani și 9 luni, a depășit durata previzională pe care reclamanta o putea avea în vedere, în special în momentul introducerii acțiunii. Pe de altă parte, procedura în cauza T-54/06 cuprinde o perioadă de 3 ani și 10 luni între finalizarea fazei scrise a procedurii și deschiderea fazei orale a procedurii. Aceste termene nu sunt justificate în niciun fel prin adoptarea unor măsuri de organizare a procedurii, a unor măsuri de cercetare judecătorească sau prin survenirea unor incidente procedurale. În sfârșit, reclamanta nu a contribuit în niciun fel, prin comportamentul său, la termenul de soluționare observat. Dimpotrivă, reclamanta s-a manifestat în cel puțin două rânduri în sensul că se află în așteptare în fața Tribunalului și a solicitat o soluționare urgentă a cauzei T-54/06.

128 În aceste condiții, nerespectarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 era de natură să pună reclamanta într-o situație de incertitudine care a depășit incertitudinea provocată în mod obișnuit de o procedură jurisdicțională. Această stare de incertitudine prelungită a exercitat în mod necesar o influență asupra planificării deciziilor care trebuiau adoptate și asupra administrării acestei societăți și, prin urmare, a cauzat un prejudiciu moral.

129 În al treilea rând, în circumstanțele speței, prejudiciul moral suferit de reclamantă ca urmare a stării de incertitudine prelungite în care a fost plasată nu poate fi reparat în întregime prin constatarea unei încălcări a termenului rezonabil de soluționare.

130 În această privință, *primo*, trebuie să se arate că despăgubirea solicitată de reclamantă și reamintită la punctul 112 de mai sus are în vedere repararea mai multor prejudicii morale și în special a unei atingeri aduse reputației care nu este demonstrată și care, în orice caz, este reparată suficient prin constatarea unei încălcări a termenului rezonabil de soluționare (a se vedea punctele 122-125 de mai sus).

131 *Secundo*, Curtea a statuat că, ținând seama de necesitatea de a se asigura respectarea normelor de concurență din dreptul Uniunii, instanța Uniunii nu îi poate permite reclamantei, numai pentru motivul nerespectării unui termen de soluționare rezonabil, să repună în discuție temeinicia sau cuantumul unei amenzi, în condițiile în care toate motivele îndreptate împotriva constatărilor în legătură cu cuantumul acestei amenzi și cu comportamentele pe care le sancționează au fost respinse (Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Kendrion/Comisia, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punctul 87; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, C-385/07 P, EU:C:2009:456, punctul 194, și Hotărârea din 8 mai 2014, Bolloré/Comisia, C-414/12 P, nepublicată, EU:C:2014:301, punctul 105).

132 Rezultă că nerespectarea unui termen de soluționare rezonabil în cadrul examinării unei acțiuni în justiție împotriva unei decizii a Comisiei prin care se aplică o amendă unei întreprinderi pentru o încălcare a normelor de concurență din dreptul Uniunii nu poate determina anularea, în tot sau în parte, a amenzii aplicate prin această decizie (Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Groupe Gascogne/Comisia, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punctul 78, și Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Kendrion/Comisia, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punctul 88; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 8 mai 2014, Bolloré/Comisia, C-414/12 P, nepublicată, EU:C:2014:301, punctul 107).

133 Or, o metodă de calculare a despăgubirilor pentru repararea prejudiciului moral cauzat de nerespectarea termenului rezonabil de soluționare, care ar consta, astfel cum solicită reclamanta, în aplicarea unui anumit procent la cuantumul amenzii aplicate de Comisie, ar avea drept consecință repunerea în discuție a amenzii respective, deși nu s-a dovedit că nerespectarea termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06 a exercitat o influență asupra cuantumului acestei amenzi.

134 Prin urmare, cererile reclamantei prin care se urmărește repararea prejudiciului moral invocat printr-o reducere a cuantumului amenzii aplicate prin Decizia C(2005) 4634 trebuie să fie respinse.

135 *Tertio*, ținând seama de aprecierile formulate la punctele 126-134 de mai sus și în special de amploarea nerespectării termenului rezonabil de soluționare, de comportamentul reclamantei, de așteptarea pe care a manifestat-o în cadrul procedurii, de necesitatea de a asigura respectarea normelor de concurență ale Uniunii și de eficiența prezentei acțiuni, este necesar să se decidă *ex aequo et bono* că o despăgubire de 6 000 de euro, acordată reclamantei, constituie o reparare adecvată a prejudiciului pe care aceasta l-a suferit ca urmare a stării de incertitudine prelungite în care s-a aflat în cursul procedurii în cauza T-54/06.

c) ***Cu privire la dobânzi***

136 Prin intermediul celui de al treilea capăt de cerere, reclamanta solicită Tribunalului să adauge la cuantumul despăgubirilor pe care îl poate acorda acesteia dobânzi moratorii care ar începe să curgă de la 26 noiembrie 2013.

137 Reiese din jurisprudență că obligația de a plăti dobânzi moratorii se naște în principiu de la pronunțarea hotărârii prin care se constată obligația de reparare a prejudiciului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 iunie 1990, Sofrimport/Comisia, C-152/88, EU:C:1990:259, punctul 32 și jurisprudența citată).

138 Pentru stabilirea ratei dobânzilor moratorii, este adecvat să se țină seama de articolul 83 alineatul (2) litera (b) și de articolul 111 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul delegat (UE) nr. 1268/2012 al Comisiei din 29 octombrie 2012 privind normele de aplicare a Regulamentului (UE, Euratom) nr. 966/2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind normele financiare aplicabile bugetului general al Uniunii (JO 2012, L 362, p. 1). În temeiul acestor dispoziții, rata dobânzii pentru creanțele neplătite în termenul stabilit este rata utilizată de BCE pentru principalele sale operațiuni de refinanțare, astfel cum este publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, seria C, în vigoare în prima zi calendaristică a lunii în care datoria devine scadentă, majorată cu trei puncte procentuale și jumătate.

139 În speță, despăgubirile prevăzute la punctele 109 și 135 de mai sus trebuie să fie majorate cu dobânzi moratorii de la data pronunțării prezentei hotărâri și până la plata integrală.

140 Rata dobânzilor moratorii va fi cea stabilită de BCE pentru principalele sale operațiuni de refinanțare, majorată cu trei puncte procentuale și jumătate.

d) ***Concluzie cu privire la cuantumul despăgubirilor și la dobânzi***

141 Ținând seama de ansamblul considerațiilor de mai sus, prezenta acțiune trebuie admisă în parte în măsura în care urmărește repararea prejudiciilor suferite de reclamantă ca urmare a încălcării termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06.

142 Despăgubirea datorată reclamantei pentru repararea prejudiciului pe care l-a suferit ca urmare a plății comisioanelor suplimentare de constituire a garanției bancare se ridică la 588 769,18 euro.

143 Despăgubirea datorată reclamantei pentru repararea prejudiciului moral se ridică la suma de 6 000 de euro.

144 Cuantumul despăgubirilor menționate la punctele 142 și 143 de mai sus va fi majorat cu dobânzi moratorii în condițiile stabilite la punctele 139 și 140 de mai sus.

145 Respinge în rest acțiunea.

IV. **Cu privire la cheltuielile de judecată**

146 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Or, prin Ordonanța din 6 ianuarie 2015, Kendrion/Uniunea Europeană (T-479/14, nepublicată, EU:T:2015:2), s-a respins excepția de inadmisibilitate invocată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene și s-a dispus ca cererea privind cheltuielile de judecată să fie soluționată odată cu fondul. Prin urmare, Uniunea, reprezentată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, trebuie să fie obligată să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, pe cele efectuate de reclamantă și care sunt aferente excepției de inadmisibilitate în urma căreia a fost pronunțată Ordonanța din 6 ianuarie 2015, Kendrion/Uniunea Europeană (T-479/14, nepublicată, EU:T:2015:2).

147 În temeiul articolului 134 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată în cazul în care părțile cad, fiecare, în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere. Totuși, în cazul în care împrejurările cauzei justifică acest lucru, Tribunalul poate decide ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, o parte să suporte o fracțiune din cheltuielile de judecată efectuate de cealaltă parte.

148 În speță, capetele de cerere pe fond ale reclamantei au fost admise în parte. Totuși, aceasta a căzut în pretenții în mare măsură în ceea ce privește cererea sa de despăgubiri. În aceste condiții, având în vedere ansamblul circumstanțelor cauzei, este necesar să se decidă că fiecare parte va suporta propriile cheltuieli de judecată.

149 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, statele membre și instituțiile care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. Trebuie să se decidă că Comisia va suporta propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a treia extinsă)

declară și hotărăște:

1) **Obligă Uniunea Europeană, reprezentată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, la plata unei despăgubiri de 588 769,18 euro către Kendrion NV pentru prejudiciul material suferit de această societate ca urmare a încălcării termenului rezonabil de soluționare în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 noiembrie 2011, Kendrion/Comisia (T-54/06, nepublicată, EU:T:2011:667).**

2) **Obligă Uniunea, reprezentată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, la plata unei despăgubiri de 6 000 de euro către Kendrion pentru prejudiciul moral pe care această societate l-a suferit ca urmare a încălcării termenului rezonabil de soluționare în cauza T-54/06.**

3) **Fiecare dintre despăgubirile menționate la punctele 1) și 2) de mai sus va fi majorată cu dobânzi moratorii de la data pronunțării prezentei hotărâri și până la plata integrală, la rata stabilită de Banca Centrală Europeană (BCE) pentru principalele sale operațiuni de refinanțare, majorată cu trei puncte procentuale și jumătate.**

4) **Respinge în rest acțiunea.**

5) **Obligă Uniunea, reprezentată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, cheltuielile de judecată efectuate de Kendrion aferente excepției de inadmisibilitate în urma căreia a fost pronunțată Ordonanța din 6 ianuarie 2015, Kendrion/Uniunea Europeană (T-479/14, nepublicată, EU:T:2015:2).**

6) **Kendrion, pe de o parte, și Uniunea, reprezentată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, pe de altă parte, suportă propriile cheltuieli de judecată aferente acțiunii care a condus la pronunțarea prezentei hotărâri.**

7) **Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Papasavvas Labucka Bieliūnas

Kreuschitz Forrester

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 1 februarie 2017.

Semnături

Cuprins